

RESEÑAS

Carbó, F.; Gregori, C. i Rosselló, R. X. (eds.) (2016) *La ironia en les literatures occidentals des de l'inici de segle fins a 1939*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 551 pp., ISBN: 978-84-9883-873-2.

El projecte d'investigació *La ironia en la literatura catalana desde el «Modernisme» hasta 1939*¹, desenvolupat pels membres del Grup de Literatura Catalana Contemporània de la Universitat de València (F. Carbó, C. Gregori, R. X. Rosselló i V. Simbor) i per professors d'universitats catalanes i estrangeres (F. Ardolino, B. Epps, E. Geisler, M. Güell, J. Malé, P. Rigobon i M. Sunyer) acaba de treure a la llum, el desembre de 2016, un nou volum que, sense dubte, es convertirà d'ara endavant en un referent a l'hora d'analitzar la ironia des de principi de segle fins a 1939. Dins de les activitats programades en el marc del projecte, es va celebrar, entre els dies 1 i 3 de març de 2016 a la Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació de la Universitat de València, un Congrés Internacional que ha donat com a resultat *La ironia en les literatures occidentals des de l'inici de segle fins a 1939*, un volum en què es recullen les ponències i les comunicacions que s'hi van presentar.

Com els mateixos editors –Ferran Carbó, Carme Gregori i Ramon X. Rosselló– assenyalen en el pròleg de l'obra, «els estudis sobre la ironia han experimentat un auge extraordinari a nivell internacional, tant en l'àmbit de la teoria literària [...] com en els estudis aplicats», cosa que ha modificat i renovat, substancialment, l'anàlisi i la interpretació dels textos i dels autors pertanyents a les diferents tradicions nacionals de la literatura contemporània. Conseqüentment, aquesta renovació analítica, duta a terme des de les diferents tradicions nacionals, ha afectat els cànons respectius i ha comportat una nova jerarquització dins el sistema literari.

---

¹ Aquest projecte d'investigació, dirigit per V. Simbor, compta amb l'ajuda del Ministerio de Economía y Competitividad (FFI2013-41147). L'estudiós interessat pot consultar el banc de dades bibliogràfic del grup d'investigació sobre estudis d'ironia, paròdia i pastix en la literatura catalana des de l'inici del segle xx fins a l'actualitat en línia a l'adreça: <http://www.uv.es/ironialitcat>

A més, aquest nou marc teòric ha comportat, de retop, la necessitat de fixar els límits entre conceptes amb els quals pot existir algun tipus d'ambigüïtat i l'exigència de fixar i abastar els usos que s'han fet de la ironia al llarg del temps i segons el context cultural. És per donar resposta a aquestes mancances encara existents que es va desenvolupar el treball del grup investigador, dins del qual cal comptar el llibre de què parlem, que pretén contribuir-hi amb trenta aportacions centrades en la investigació de la ironia en les literatures occidentals des del tombant de segle fins al 1939.

Així, tot i que el volum té com a objectiu l'ús de la ironia dins la literatura catalana, també s'hi podran trobar articles referents a altres literatures occidentals, que, en opinió dels editors, ajuden a configurar «una mirada més àmplia sobre el fenomen irònic» i permeten establir aplicacions pel que fa als autors i textos catalans. Dins aquest bloc destaquen els articles de dos dels referents teòrics de la ironia i figures fonamentals per al grup d'investigació esmentat: Pierre Schoentjes i Pere Ballart. El primer se centra en la literatura francesa per mitjà de l'anàlisi de la ironia i els seus límits en la literatura sobre la guerra escrita durant la Primera Guerra Mundial, amb *L'orage sur le jardin de Candide* d'Adrien Bertrand com a referència. Per la seua banda, Pere Ballart estudia l'ús que fan de la ironia tres grans autors (Čapek, Nabòkov i Brecht) en els anys trenta, com a mitjà per subvertir i transformar l'estructura mateixa dels gèneres que conreen (conte, novel·la i poesia, respectivament).

A més, hi és tractada la ironia en les literatures d'altres àmbits culturals, com l'anglesa, la nord-africana i la italiana. Així, d'una banda, Juan V. Martínez Luciano i Carme Manuel se centren en els autors de la Primera Guerra Mundial, de la literatura anglesa i nord-africana, respectivament. De l'altra, pel que fa a la literatura italiana, el volum conté dos treballs: un estudi panoràmic dut a terme per Giulio Iacoli i un treball centrat en Bontempelli elaborat per Amaranda Sbardella.

Quant a la resta d'articles, centrats en la literatura catalana, els editors han decidit dividir-los en dos grans blocs, seguint un criteri cronològic. D'aquesta manera, dins del primer bloc, que conté els treballs relacionats amb autors i obres des del Modernisme fins a les Avantguardes, s'estudia l'ús de la ironia per una llarga i interessant nòmina d'autors, com ara Apel·les Mestres, a càrrec de Maria Planellas; Eugeni d'Ors i *La ben plantada*, per part de Vicent Simbor; R. Miquel i Planas i R. Llorens i Jornada, per Núria León; la poesia de Joan-Salvat Papasseit, per Ferran Carbó; l'obra poètica de J. V. Foix, per Mònica Güell, i Salvador Dalí, que s'estudia en dos treballs diferents, per Brad Epps i Antoni Maestre.

A més, en aquest bloc també s'han introduït treballs que, tot i que es basen en autors d'aquest període, tenen en compte el context literari posterior. Aquest és el cas de l'estudi dut a terme per M. Àngels Francés, que se centra en l'obra de Caterina Albert i Mercè Rodoreda, i del d'Àngel Cano, que analitza Eugeni d'Ors i Josep Pla per mitjà de la mirada de Joan Fuster.

En el segon bloc, centrat en la literatura catalana dels anys vint i trenta, es recullen quinze treballs i s'hi produeix una ampliació del nombre d'autors, tex-

tos i elements objecte d'anàlisi. El bloc s'inicia amb un treball, a càrrec de Marcel Ortín, centrat en les controvèrsies, presents a la premsa del moment, sobre el recurs a la ironia en els temps de la dictadura de Primo de Rivera. Tot seguit, s'hi recullen tres treballs que tracten sobre la figura de Josep Pla, l'autor més estudiat del volum, per part d'Anna Esteve, Eberhard Geisler i Gonçal López-Pampló. A continuació, trobem els estudis de Núria Santamaria i Magí Súnyer, centrats en Carles Soldevila, i els de Francesco Ardolino i Moisés Llopis, en Francesc Trabal. La nòmina d'autors continua amb Joan Oliver, estudiat en dos treballs, a càrrec de Jordi Malé i Ramon X. Rosselló, i amb Josep Maria de Segarra, també analitzat en dos estudis, en aquest cas per part d'Andratx Badia i Patrizio Rigobon. Aquest bloc es tanca amb tres estudis sobre tres autors: Mercè Rodoreda, a càrrec de Carme Gregori; Pere Calders, per part de Sònia Sellés, i Ferran de Pol, per Assumpció Bernal i Josep-Vicent Garcia i Raffi.

Finalment, el volum es tanca amb una reflexió final sobre la ironia en la literatura catalana del període, a càrrec dels membres de l'equip investigador, en la qual s'expliciten els resultats dels estudis duts a terme durant els tres anys del projecte d'investigació. Aquesta conclusió, titulada «El camí de la ironia des del modernisme fins a 1939» és, per tant, un balanç final en el qual es marquen les línies fortes que caracteritzen l'ús que els escriptors catalans han fet de la ironia en cada subperíode o moviment del període estudiat: Modernisme, Noucentisme, Avantguardes i anys 20 i 30.

En definitiva, aquest volum suposa una aportació força interessant pel que fa als estudis de la literatura catalana contemporània, ja que ens ofereix una manera d'acostar-nos-hi totalment innovadora, cosa que no sols resultarà interessant per als estudiosos d'aquest període temporal i dels diferents moviments literaris que el constitueixen, sinó per a qualsevol persona interessada en l'anàlisi literària i en les diferents perspectives des de les quals aquesta pot ser duta a terme.

Trinidad Escudero Alcamí

(Universitat de València)
triesal@alumni.uv.com